

Doğmak ya da doğmamak

"Fındık Kabuğu" bir Hamlet uyarlaması gibi görünse de aslında tipik bir kara romana, polisiyeye dönüşüyor. Gerilimi ustaca kullanan McEwan, beklenen cinayet işlendikten sonra katillerin yakalanıp yakalanmayacağını ve yakalanacaklarsa bunun nasıl, hangi delil ve gelişmelerle olacağı konusunda yine iyi bir olay örgüsü kurmuş.

Anlatıcının, anne karnında doğmayı bekleyen bir bebek olduğu roman Ian McEwan'ın Fındık Kabuğu. Ian McEwan'ın iyi bir anlatıcı olduğunu, ele aldığı her konuyu ilginçleştirdiğini biliyoruz. Ama bir fetüsü anlatıcı olarak kullanmak oldukça iddialı.

Fetüs, diğer adıyla cenin "üçüncü gebelik ayı başından doğuma kadarki devre içinde ana rahmindeki canlıya verilen addır" diye tanımlanıyor. İlk sekiz haftanın bitimiyle dokuzuncu ve kırkinci haftalar arasında kapsayan fetal dönem başladığı ve fetal dönemde, embriyonal dönemde oluşan organ sistemlerinin geliştiği söyleniyor. Yani Trudy'nin rahmindeki bebeğin bazı organları gelişmiş. Baş, kollar ve bacaklar şeklini almış. Bunlardan kulağının iyice geliştiğini ve annesinin çevresindeki konuşmalara şahit olduğunu anlıyoruz. Fetüs'ün sesleri on altıncı haftadan itibaren duyulmaya başladığı da belirtiliyor. Bekler bu dönemde ani çarpma gibi seslere sıçrayarak tepki gösterebilmekteymiş. Önce anne sesini duymuş. Anne kalp atışlarının sesi ve anne sesini duyduğu sürece kendi yaşamına dair bir tehdit olmadığına inanacak ve huzur duyacaktır, diye de belirtiliyor. Yirmi dördüncü haftadan sonra ise etraftaki diğer bütün sesleri

duyarmış. Nelerin destek, nelerin tehlike olduğunu anlamada duyduklarının önemli faydası varmış. (bkz. hurriyetaile.com/hamilelik/hamilelikte-saglik/siz-konusun-o-sizi-duyar_1696.html)

lan McEwan bu tip bilgiler üzerine kuruyor romanını. Kitabın arka kapağında da belirtildiği gibi hamileliğinin son aşamasındaki Trudy, ihanet ettiği kocası John'u kafasının kanşık olduğu bahanesiyle evlerinden uzaklaştırdıktan sonra sığ, çıkarıcı ve bayağı kayınbiraderi Claude'la yaşamaya başlar. Trudy ve Claude, John'a ait paha biçilemez eve konmak için planlar yapar fakat bu kumpası ilk aşamasından beri takip eden bir kulak misafirleri vardır. Trudy'nin rahminde, kendisini bekleyen geleceğe doğup doğmama konusundaki kararını henüz verememiş bir fetüs.

EN GENÇ HAMLET

Bir fetüsün anlatıcı olması çok cazip ama bir süre sonra roman türünün yapısı gereği geçmişe göndermeler, bazı bilgi aktarımları, anımsamalar gerekince onun bu kadar çok şeyi bilemeyeceğini ya da DNA'lar yoluyla anne ve babasından almayacağını düşünüyorsunuz. Yani fetüs anlatıcı olarak inandırıcılığını kaybediyor. McEwan durumun farkında, küçük müdahaleler ve açıklamalarla durumu

düzeltilmeye çalışıyor. Hamile annenin yataarken sürekli dinlediği podcast'lerden birçok bilgiyi edindiğini söylüyor. Podcast'ler, bir programın internete bulabileceğiniz bölümleri. "Podcast'ler genellikle orijinal ses veya görüntü kayıtlarından oluşuyor ancak bir TV ya da radyo programının, dersin, performansın veya başka bir etkinliğin kaydedilmiş yayınları da olabilir" diye tanımlanıyor (bkz. apple.com/tr/itunes/podcasts/fanfaq.html). Podcast'lerden edinilen bilgiler pek çok ve çeşitli. İnsan ilişkilerine ya da sağlığa değindikleri gibi dünyadaki siyasi gelişmeleri de ele alıyorlar. Ama okur için artık anlatıcı fetüs değil yazar oluyor. Fetüsün konumundan duyulduğu kadıyla olayları aktaran bir anlatıcı. Aslında bu da yeterince ilginç bir konum anlatıcı için. Her şeyi bilemiyor, hiçbir şeyi göremiyor. Bazı şeyleri yorumlamak zorunda kalıyor.

Fındık Kabuğu'nun kahramanı (Ağustos 2017, Çev. İlknur Özdemir, Yapı Kredi Yay.) ile ilgili olarak bir Hamlet benzetmesi var, "Edebiyat tarihinin en genç Hamlet'i" deniyor. Bilindiği gibi Danimarka'da geçen oyunda Prens Hamlet'in, kral olan babasını öldürdükten

sonra tahta geçen ve annesi Gertrude ile evlenen amcası Claudius'tan nasıl intikam aldığını anlatılır.

Hamlet'i temel alan birçok roman olduğu biliniyor. Fındık Kabuğu hakkında yazan eleştirmenler bunun artık bir orijinalliğinin kalmadığını düşünüyor. Anlatıcının fetüs olması da bir yenilik değilmiş. Lawrence Sterne'in Tristram Shandy'nde, ana karakter hayatını rahim ile ilişkilendiriyormuş. Tersten yorumlama yaparsak Ömer Türkeş gibi "Ian McEwan 'Fındık Kabuğu'nda iki büyük klasiği birleştirmeyi başarmış" da diyebiliriz (bkz. "İki Kişilik Delilik", Hürriyet Kitap Sanat, 28.09.2017). Bence de McEwan iki büyük klasiğe gönderme yapıyor, metinlerarası ilişkiler de kuruyor. Konuyla ilgili akademisyenler için iyi bir malzeme olabilir roman.

TİPİK BİR KARA ROMAN

Bir fetüsün babasının öldürülmesini nasıl önleyeceği tabii ki merak konusu. İlk aklı gelen babasının öldürüleceği sırada doğum aşamasını başlatması olabilir. Bir başka olasılık da kendini öldürerek annenin de sağlığını riske sokmak olabilir. Bir fetüs bunları başarabilir mi, bilemiyoruz.

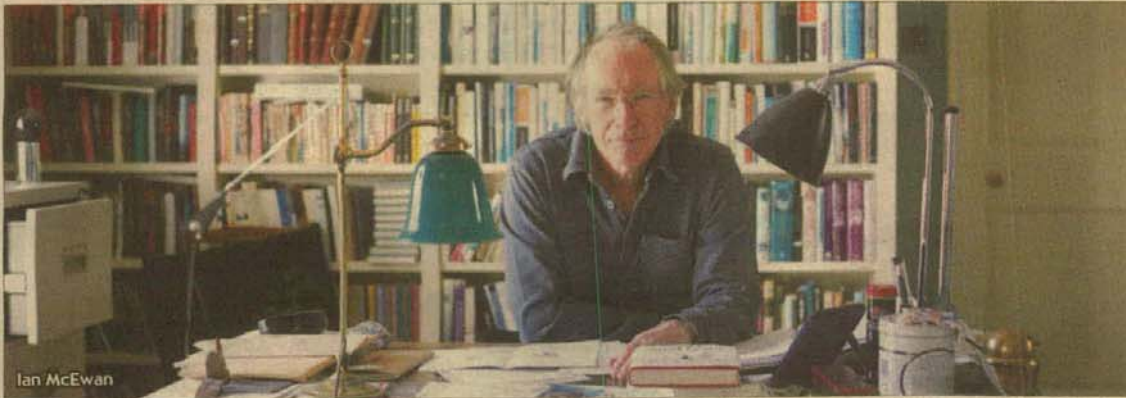
Romanın üç ana karakteri var. Genç güzel bir kadın olan Trudy, tanınmış bir şair ve şair yayıncısı olan kocası John ve inşaat ve emlak işleriyle uğraşan kayınbiraderi Claude. Roman geliştikçe bu üç karakterin diğer özelliklerini de öğreniyoruz.

Trudy kocasından yaşça genç bir kadındır. John'la büyük bir ihtimalle tanınmış bir şair olduğu için evlenmiş ama zamanla onun aslında hem şairde hem de yayıncılıkta maddi açıdan başarsız olduğunu görünce kayınbiraderi Claude'la ilişki kurmuş. Trudy'nin herhangi bir işi olmadığı anlaşılıyor. Ev işleriyle de ilgili değil. Günlerini daha çok uzanıp şarabını yudumlayarak geçiriyor.

Claude sevimsiz ve çıkarıcı biri. Bir dönem başarılı olduğu ve çok kazandığı anlaşılabilir inşaat ve emlak işleri iyi gitmiyor. Kazandığı büyük para tükenmek üzere. Ağabeyini öldürüp çok para edeceğini bildiği evi ele geçirecek büyük bir servete kavuşacağını düşünüyor.

John'un birçok şair gibi edebiyat çevrelerinde tanınmış sevildiğini anlıyoruz. Yayıncılığı da iyi şair kitaplarını basıp yeni şairler tanıtmak amacıyla yapıyor. Amacı büyük paralar kazanmak değil iyi kitaplar yayımlamak. Dünyaya da şairane bakıyor. Kamında kendi çocuğunu taşıyan çok sevdiği karısını yeniden kazanmak ve uzaklaştırdığı evine dönmek istiyor. Ne olup bittiğinin, karısıyla kardeşinin ilişkisinin farkında olduğunu da düşünebiliriz.

Fındık Kabuğu bir Hamlet uyarlaması gibi görünse de aslında tipik bir kara romana, polisiyeye dönüşüyor. Gerilimi ustaca kullanan Ian McEwan, beklenen cinayet işlendikten sonra katillerin yakalanıp yakalanmayacağını ve yakalanacaklarsa bunun nasıl, hangi delil ve gelişmelerle olacağı konusunda yine iyi bir olay örgüsü kurmuş. Fındık Kabuğu başyapıt değil ama iyi bir roman. Merakla okunmakla kalmıyor, anlatımı, anlatıcısı ve yaptığı göndermeler açısından da üzerinde düşünüldürüyor. İlknur Özdemir gibi usta bir çevirmen de çevirmiş, yani Türkçesi de güzel ve akıcı. Öneriyorum. ■

Ian McEwan